

Akhilleusz halála

Részlet

Bagi Ibolya fordítása

Első fejezet, melyben a véletlenek láncszemei a sors füzérévé fonódnak

Szinte még elő sem bukkant a reggeli pétervári vonat a mozdony gomolygó füstjéből, ahogy megállt a Nyikolajevszkij pályaudvaron, s a kalauzok éppen csak leeresztették és kitámasztották a lépcsőket, mikor az első osztályú kocsiból egy felettebb figyelemre méltó külsejű fiatalember ugrott a peronra. Mintha csak egy párizsi magazinból lépett volna elő, mely az 1882-es nyári szezon divatját reklámozza: halvány homokszínű, nyersselyem öltönyt, széles karimájú olasz szalmakalapot, hegyes orrú, fehér kamáslis, ezüstmegőss cipőt viselt, a kezében pedig szintén ezüstmegőss, elegáns sétapálcát tartott. Ám igazán feltűnő nem is az utas keresetten elegáns öltözéke, hanem imponálás, mondhatni hatásos külleme volt. A magas, karcsú, széles vállú fiatalember tiszta, világoskék szemmel nézett a világba, különösen jól állt neki a vékony, pödrött kis bajusz, s megjelenését még izgalmasabbá tette az ezüstösen csillogó halánték fekete, gondosan fésült hajában.

A hordárok sietve kipakolták a fiatalember poggyászát, amelyet érdemes részletesen bemutatni. A bőröndök és utazótáskák mellett egy összecsukható kerékpárt, súlyzókat és különböző nyelven írott könyvekből álló csomagokat raktak ki a peronra. Utolsóként egy alacsony termetű, görbe lábú, zömök testalkatú ázsiai férfi szállt ki a vagonból, kerek arcán méltóságteljes kifejezés ült. Zöld libériát viselt, ami sehogyan sem illett bőrszíjjal összefogott fapapucsához, s a színes papírlapozóhoz, ami egy selyemzsinóron lógott a nyakában. A pöttömnyi ember egy szögletes lakkozott edényt tartott a kezében, amelyben egy aprócska fenyő nődögélt, mintha csak egyenesen a liliputiak országából került volna a moszkvai pályaudvarra.

Miután végighordozta tekintetét a jellegtelen állomásépületen, a fiatalember kissé érthetetlen meghatottsággal nagyot szippantott a pályaudvar füstös levegőjéből, s ezt suttogetta maga elé: „Uram isten, hat év.” De nem

sokáig időzhetett ebben az ábrándos hangulatban. A fővárosból érkező vonat utasait meglepték a fiákeresek, akik többségükben a különböző moszkvai szállodák alkalmazásában álltak. Az irigylésre méltó kliensnek számító sötét hajú szépfiúért folytatott csatában a város négy lelegegásabb szállodájának rámenős kocsisai vettek részt – a Metropolé, a Loszcutnajáé, a Dresdené és a Dussault-é.

– A Metropolba parancsoljon! – kiáltotta az első. – Ez a legújabb, hamisítatlan európai hangulatú hotel! És a kínaijának is külön fülkét tudunk biztosítani a szobája mellett!

– Ő nem k-k-kínai, hanem japán – világosította fel a fiatalember, akiről kiderült, hogy egy kissé dadog. – Egyébként is az lenne a kívánságom, hogy velem együtt lakjon.

– Akkor parancsoljon hozzánk, a Loszcutnajába! – lökte odébb vállával a konkurenst a második fiákeres. – Amennyiben öt rubel fölötti szobát választ, ingyen elhelyezzük. Már repülhetünk is, mint a szél!

– Megszálltam már egyszer a Loszcutnajában – közölte a fiatalember. – Jó szálloda.

– Miért menne uraságod egy ilyen hangyabolyba – avatkozott a csatába a harmadik. – Nálunk a Dresdenben minden csöndes és szép, az ablakok egyenesen a Tverszkajára nyílnak, a kormányzó úr házára.

Az utas felfigyelt:

– Valóban? Ez nagyon kényelmes lenne. Tudja, éppen őfőméltóságánál leszek szolgálatban. Talán...

– Ugyan már, uram! – kiáltott fel az utolsó kocsis, egy málnaszín mellényes, jóképű fickó, akinek tükörfényesre olajozott hajában nyílegyenes volt a választék. – A Dussault-ban szállt meg az összes kiváló író – Dosztojevszkij, Tolsztoj gróf és maga Kresztovszkij úr is.

A könyvkötegekre felfigyelő szállodai pszichológus fortélyá bevált. A sötét hajú szép fiatalember elcsodálkozott:

– Maga Tolsztoj gróf is?

– De még mennyire, hiszen alighogy Moszkvába méltóztatik jönni, első útja hozzánk vezet. – A mellényes már fel is kapott két bőröndöt, és rákiáltott a japánra: – Gyerünk, lódulj utánam, hozd a magadét!

– Hát ha Dussault, akkor legyen Dussault – vontá meg a vállát a fiatalember, nem sejtve, hogy ez a döntése lesz az elkövetkező események végzetes láncolatának első szeme.

– Ah, Masza, mennyire megváltozott Moszkva – ismételte japánul a szép ifjú, miközben ide-oda forgolódott a fiáker bőrülésén. – Rá sem lehet ismerni. Macskaköves utak, nem úgy, mint Tokióban. S milyen jólőtözöttek az emberek! Nézd csak, ez a lóvasút meghatározott útvonalon közlekedik. És látod azt a dámát ott, az omnibusz tetején? Régebben oda nem engedték fel a hölgyeket, nem volt illő.

– Miért, uram? – kérdezte Masza, akit teljes nevén Maszahiro Szibatának hívtak.

– Miért, miért, hát hogy alulról ne leskelődjének, amikor egy hölgy felmegy a lépcsőn.

– Európai ostobaságok és barbárság – vont a vállát a szolga. – Én önnek, uram, a következőket mondom. Amint megérkezünk a szállodába, minél hamarabb rendelnie kell egy kurtizánt, még hozzá feltétlenül első osztályút. Nekem jó lesz a harmadosztályú is. Itt szépek a nők. Magasak, kövérek. Sokkal jobbak a japánoknál.

– Hagyj békén a sületlenségeiddel – haragudott meg a fiatalember. – Még hallgatni is undorító.

A japán rosszallóan ingatta a fejét:

– De hát mennyi ideig lehet még szomorkodni Midori-szan miatt? Teljesen felesleges sóhajtózni egy nő után, akit soha többé nem látunk az életben.

Gazdája ennek ellenére egy nagyot sóhajtott, azután még egyet, majd láthatólag azért, hogy megszabaduljon borús gondolataitól, a kocsihoz fordult (éppen a Sztrasznaja kolostor mellett hajtottak el):

– Kinek emelték ezt a szobrot a k-k-körúton? Talán csak nem lord Byronnak?

– Ez Puskin, Alekszandr Szergejics – fordult meg szemrehányó tekintettel a kocsi. A fiatalember elvörösödött, s ismét valami idegen féle nyelven kezdett el hadovázni a ferde szemű kis embernek. A kocsinak csak a háromszor ismételt „Puszikin” szót sikerült kihámozni belőle.

A Dussault-t a legjobb párizsi szállodák mintájára alakították ki – a főbejáratnál libériás portás fogadta az érkezőt, a tágas előcsarnokban jókora dézsákban azálea és magnólia díszelgett, s saját étterme is volt. A pétervári vonat utasa egy minőségi, hatrubeles szobát vett ki, a Színházközre nyíló ablakokkal; Eraszt Petrovics Fandorin törvényszéki ülnökként jelentkezett be, s kíváncsian vette szemügyre a nagy fekete táblát, melyre európai szokás szerint krétával írták fel minden egyes vendég nevét.

Legfelül nagy, cikornyás betűkkel írt dátum szerepelt: június 25., péntek – 7 juillet, vendredi. Kissé lejjebb, a legfeltűnőbb helyen, szépen megformálva ez állt: M. D. Szoboljev, főhadsegéd, gyalogsági tábornok – No 47.

– De hiszen ez lehetetlen! – kiáltott föl a törvényszéki ülnök. – Micsoda szerencse! – Majd a portáshoz fordulva ezt kérdezte: – Itthon tartózkodik a nagyságos úr? R-r-régi ismerősök vagyunk!

– Ahogy mondani tetszik, itthon van – hajolt meg amaz. – Csak tegnap méltóztatott érkezni. Nagy társasággal. Az egész sarki lakosztályt lefoglalta, ez az ajtó mögötti folyosó teljesen az övé. De az úr még alszik, nem szabad zavarni.

– Michelle? Reggel fél kilenckor? – csodálkozott el Fandorin. – Ez nem rá vall. Persze, az emberek is változnak. Mondja meg a t-t-tábornoknak, hogy a húszas szobában szálltam meg – feltétlenül látni akar majd.

Azzal a fiatalember sarkon fordult, ám mielőtt elindult volna, történt még egy véletlen dolog, ami a sors szeszélyes füzérének második láncszeme lett. Az előkelő vendég által elfoglalt folyosó bejárati ajtaja váratlanul kinyílt, s egy fekete szemöldökű, sasorrú, a borotvátlanlanságtól sötét, beesett arcú, borzas kozák tiszt nézett ki mögüle.

– Ember! – harsogta, miközben türelmetlenül egy papírlapot lobogtatott. – Fusson a postára, egy táviratot kell feladni. Gyerünk!

– Gukmaszov, ön az? – Eraszt Petrovics ölelésre tárta a karját. – Ezer éve nem láttam! Mi újság van, még mindig ön a mi Akhilleuszunk Patroklosza? S már kapitánnyá lépett elő! G-g-gratulálok!

Ám ez a barátságos felkiáltás semmilyen hatással sem volt a tisztre, vagy ha volt is, az inkább kellemetlennek nevezhető. A kapitány fekete, cigányos szemével rosszallóan mérte végig a piperkőc ifjút, s szó nélkül becsapta az ajtót. Fandorin kitért karokkal, szinte dermedten állt ebben az esetlen pózban – mint aki táncolni készült, de közben meggondolta magát.

– Így van ez – mormogta zavartan maga elé. – Mennyire m-m-megváltozott minden – a város is, az emberek is.

– Parancsol reggelit a szobájába? – kérdezte a portás, mint aki észre sem vette az ülnök zavarát.

– Nem, nem kérek – válaszolta a fiatalember. – Hozasson inkább a pincéből egy vödör jeget. Vagy jobb lesz, ha mindjárt k-k-kettőt.

A tágas, gazdagon berendezett szállodai szobában a vendég igen különös dolgot művelt. Meztelenre vetkőzött, fejenállásba lendült, lába éppen csak érintette a falat, ahogy tízszer elnyomta magát a padlótól. A japán szolgát ura viselkedése egyáltalán nem lepte meg. Miután az ázsiai átvette a folyosói ügyeletestől a darabos jéggel teli vödröket, a szabályos sűrű jégdarabokat beleöntötte a fürdőkádba, hideg vizet engedett rá a csapból, s várta, hogy a törvényszéki ülnök véget vessen különös tornamutatványának.

A gyakorlatoktól kipirult Fandorin egy perc elteltével bement a fürdőszobába, s egy lendületes mozdulattal belecsobbant a szörnyű, jeges fürdőbe.

– Masza, vedd elő az egyenruhám. A kitüntetések is. A bársony dobozban vannak. Megyek, és bejelentkezem a hercegnél.

Tömören, összeszorított fogakkal beszélt. Szemmel láthatóan jókora akaraterő kellett a fürdéshez.

– Magához a fő kormányzóhoz, az új uraságához? – kérdezte tiszteletteljesen Masza. – Akkor a kardot is előveszem. Feltétlenül szükség van rá. Egy dolog orosz követnek lenni Tokióban, ami ön korábban volt, ott nem kellett ilyesmivel körülményeskedni. És megint más a helyzet egy ilyen nagy, kőből épült város kormányzójával. Ne is vitatkozzon.

Masza eltávozott, majd rövidesen visszatért a díszes szolgálati karddal, amit kinyújtott tenyerén áhítatosan tartott maga előtt.

Eraszt Petrovics belátta, hogy értelmetlen dolog lenne vitatkozni, ezért csak sóhajtott egyet.

– Akkor hát mi lesz a kurtizánokkal, uram? – kérdezte Masza, nyugtalanul tekintve gazdájának a hideg víztől kissé elkékült arcára. – Az egészség mindennél fontosabb.

– Vigyen el az ördög – Fandorin fogvacogva kiszállt a kádból. – Add a t-t-törülközőt, felöltözöm.

– Jöjjön csak galambocskám, jöjjön. Már vártuk önt. Úgy is mondhatnám, a titkos szanhedrin minden tagja jelen van, he-he.

E szavakkal üdvözölte a díszbe öltözött törvényszéki ülnököt Vlagyimir Andrejevics Dolgorukoj herceg, Moszkva-anyácska mindenható ura.

– Miért toporog ott a küszöbön? Fáradjon be, foglaljon helyet a karosszékekben. Amúgy pedig teljesen fölöslegesen díszleg itt az egyenruhájában, ráadásul még a kardját is felkötötte. Hozzám egyszerű öltözetben, zakóban is lehet jönni.

Eraszt Petrovics külföldi bolyongásainak hat éve alatt az idős főkormányzó alaposan megváltozott. Gesztenyebarna haja (nyilvánvalóan paróka) sehogy sem volt összhangban mély ráncokkal barázdált arcával, lekonyuló bajszából és dús pofaszakállából gyanúsán hiányoztak az ősz szálak, feltűnően fiatalos tartása pedig kétséget sem hagyott afelől, hogy fűzőt visel. A herceg másfél évtizede irányította az ősi székváros életét, finoman, de határozottan, amiért ellenségei Jurij Dolgorukojnak, Vologya Nagyfészeknek, jóakarói pedig Vlagyimir Vörös Napocskának nevezték.

– Hát megjött a mi tengerentúli vendégünk – szólt a kormányzó – a hatalmas íróasztal melletti karosszékekben ülő két tekintélyes úrhoz intézve szavait, akik közül az egyik egyenruhában, a másik civil öltözetben volt. – Bemutatom önöknek Fandorin törvényszéki ülnököt, a különleges megbízatásokért felelős új hivatalnokomat. Pétervárról irányították hozzám, korábban a világvégén, a Japán Császárság oroszországi nagykövetségén szolgált. Ismerkedjenek meg, galambocskám – fordult a herceg Fandorinhoz. – Karacsencev Jevgenyij Oszipovics, Moszkva rendőrfőnöke. A törvényesség és a rend őre. – A kormányzó a vörös hajú, nyugodt, figyelmes tekintetű, kissé dülledt barna szemű tábornok felé intett. Ő pedig az én Petrusám, önnek Pjotr Parmenovics Hurtyinszkij, udvari tanácsos és a főkormányzói kancellária titkos ügyosztályának vezetője. Bármilyen történik Moszkvában, Petrusa azonnal tudomást szerez róla, és jelenti nekem.

90 A negyven körüli, testes úriembernek mintha külön tekintélyt kölcsönzött volna hosszúkás fejére simított, lazán oldalra fésült haja, s keményített

inggallérral keretezett kövér arca, miközben álmosan hunyorogva komótosan bólintott.

– Nem egészen véletlenül kértem, galambocskám, hogy éppen pénteken jöjjön – mondta szívélyes hangon a kormányzó. – Éppen péntekenként tizenegykor kell titkos és bizalmas ügyekben döntést hoznom. Most is egy kényes kérdés van soron, nevezetesen, hogy honnan lehetne pénzt előteremteni a székesegyház freskóinak befejezésére. Szent ügy ez, s én sok éve hordom a keresztjét. – Azzal áhítatosan keresztet vetett. – A festők egymással civakodnak, s rendszeres a lopás. Azon kell elgondolkodnunk, hogyan húzzunk ki egymilliót erre a nemes ügyre a moszkvai pénzeszsákokból. Nos hát, titkos ügyekben jártas uraim, eddig ketten voltak, mától hárman lesznek. Ahogy mondani szokás, egyetértésben és szeretetben. Hiszen ön is, Fandorin úr, a titkos ügyekben való jártassága okán lett hozzám kinevezve, nem igaz? Az ajánlásai fiatal kora dacára kitűnőek. Látszik, van tapasztalata e téren.

Firtatóan pillantott újonc beosztottjára, ám az állta tekintetét, sőt, a jelek szerint, egyáltalán nem jött zavarba.

– Hiszen emlékszem önre – szólalt meg ismét a jóságos öregember hangján Dolgorukoj. Ott voltam az esküvőjén. Mindenre, mindenre emlékszem... Megfőrfiasodott, nagyon megváltozott. Hát igen, mi sem lettünk fiatalabbak. Foglaljon helyet körülünkben, galambocskám, üljön csak le, nem szeretem a körülményeskedést...

Eközben a kormányzó mintegy véletlenül maga elé húzta az újonc minősítését – a vezetéknevére emlékezett, de a kereszt- és apai neve nem jutott az eszébe. Az efféle dolgokban nem szabad bakot lőni, ezzel tisztában volt a nagyon is tapasztalt Vlagyimir Andrejevics. Mindenkire nézve sértő, ha keverik a nevét, s egyébként sem célszerű ok nélkül megsérteni a beosztottakat.

Eraszt Petrovics – így hívják hát ezt a szépfiút. A minősítésre pillantva a herceg elkomorult, a felsorolás ugyanis semmi jóval nem kecsegtetett. A főkormányzó veszélyt szimatolt. Már többször is átfutotta új munkatársának személyes iratait, de nem lett tőle okosabb.

A minősítés valóban nagyon titokzatosnak tűnt. Huszonhat éves, pravoszláv vallású, nemesi származású, moszkvai születésű, eddig rendben is volna a dolog. A gimnázium befejezése után, kérésének megfelelően, a moszkvai rendőri kormánysszék törvényszéki tisztviselőnek nevezte ki, s a Nyomozóhivatalban alkalmazták, írónki minőségben. Ez is világos. Ezek után azonban hihetetlen dolgok következtek. Mi a csuda ez, kérdezi az ember, hogy alig két hónap elteltével: „Őfelsége szolgálatában tanúsított kiváló munkájáért és önfeláldozó magatartásáért, soron kívül, címzetes tanácsos kinevezésben részesül, s külügyminisztériumi alkalmazásba kerül”? Majd lejjebb, a Kitüntetések rubrikában még meghökkentőbb dolgok szerepelnek: „Szt. Vlagyimir Érdemrend 4. fokozata az »Azazel«-ügy kapcsán (a csendőrség Különleges

Egységének titkos irattára)”; „a Szt. Sztanyiszlav Érdemrend 3. fokozata – »Török csel«-akció (a Hadügyminisztérium titkos irattára)”; „Szt. Anna Érdemrend 4. fokozata – »Gyémánt hintó« (a Külügyminisztérium titkos irattára)”. Mindenütt csak titok és titok!

Eraszt Petrovics tapintatos, ugyanakkor éber tekintettel mérte végig a magas rangú vezetőséget, s egy pillanat alatt összegezte első benyomásait, melyek egészében véve kellemesnek bizonyultak. Öreg ugyan a herceg, de az esze még fog, s úgy látszik, színészi tehetségnek sincs híján. A törvényszéki ülnök figyelmét az sem kerülte el, milyen zavart kifejezés ült a nagyságos úr arcára, miközben személyi lapját szemlélte. Fandorin együttérzően felsóhajtott, mivel annak ellenére, hogy személyes aktáját nem olvasta, nagyjából tisztában volt annak tartalmával.

A pillanatnyi csendet kihasználva Eraszt Petrovics a két hivatalnokra pillantott, kiknek szolgálati kötelességük ismerni az összes moszkvai titkot. Hurtyinszkij megnyerő arckifejezéssel sandított rá, de csak a szája húzódtott mosolyra – látszólag szívélyes fogadtatásban részesítette, ami azonban mint ha nem is neki szólt volna, hanem tulajdon fantáziaképeinek. Eraszt Petrovics nem viszonzta az udvari tanácsos mosolyát – túlságosan jól ismerte, s nagyon nem kedvelte ezt az embertípust. A rendőrfőnök ezzel szemben megtetszett neki, könnyedén rá is mosolygott, anélkül, hogy behízselgőnek tűnnék ez a gesztus. A tábornok udvariasan bólintott, ám furcsa módon némi sajnálatot lehetett kiolvasni a tekintetéből. Eraszt Petrovics nem törte ezen a fejét – idővel úgyis kiderül, miért –, s ismét a herceg felé fordult, aki szintén részt vett ebben a szótlán, ám mindemellett az illendőség határain belül maradó „lássuk csak, ki is vagy te” rituáléban.

A herceg homlokán egy különösen mély barázda rajzolódott ki, mely arra engedett következtetni, hogy komolyan eltűnődött. Ófensége legfontosabb gondolata ebben a pillanatban a következő volt: „Csak talán nem a kamarilla küldött ide, te kedves ifjú? Nem utánam akarsz-e szaglászni? Nagyon így néz ki a dolog. Nem elég nekem Karacsencev.”

A rendőrfőnök sajnálkozó tekintetét más természetű körülmények változtatták ki. Jevgenyij Oszipovics zsebében ott lapult egy levél, melyet közvetlen főnökétől, az államrendőrségi hivatal igazgatójától, Plevakótól kapott. Vjacseszlav Konsztantyinovics, a régi barát és pártfogó, magánjellegű levelében azt írta, hogy Fandorin okos és figyelemre méltó ember, aki valamikor a megboldogult cár és különösen az egykori csendőrfőnök bizalmát élvezte, ám külföldi szolgálata idején kimaradt a nagypolitikából, s Moszkvába vészelyelték, mivel a fővárosban nem tudtak megfelelő feladatot találni neki. Jevgenyij Oszipovicsnak már az első pillanatban szimpatikusnak tűnt a fiatalember – éles szemű, s van tartása. Nem tudja a szerencsétlen, hogy a magasabb körök már keresztet vetettek rá. Hamarosan kidobandó lábbelinek minősítették. Ilyen gondolatok foglalkoztatták Karacsencev tábornokot.

S hogy miről gondolkodott Pjotr Parmenovics Hurtyinszkij, azt csak a jó ég tudja. Felettebb titokzatos észjárású ember volt.

A néma jelenetnek egy új szereplő színre lépése vetett véget, aki nesztelenül bújt elő a kormányzói lakosztály szobáinak valamelyikéből. A magas, sovány öregember kopottas libériát viselt, tar koponyája szinte világított, akkurátusan fésült pofaszakálla olajtól fénylett. Az öregember egy ezüst tálcát tartott a kezében, melyen ki tudja, milyen üvegcsék és kis poharak álltak.

– Méltóságos uram – szólalt meg zsémbes hangon a libériás. – Itt az ideje, hogy elfogyassza a székrekedés elleni párlatot. Még mielőtt panaszkodni kezdene, hogy Frol nem hozta időben. Talán elfelejtette, hogy tegnap is mennyit nyögdecselt és siránkozott. Úgy bizony. Hát akkor most nyissa ki szépen a száját.

Ugyanolyan zsarnok, mint az én Maszám, gondolta Fandorin, bár kinézetre éppen az ellenkezője. Hogy miféle népséget vettünk a nyakunkba!

– Hát persze, Froluska – adta meg magát azon nyomban a herceg. – Máris beveszem. Ismerje meg, Eraszt Petrovics, a komornyikom, ő Vegyiscsev Frol Grigorics. Kiskoromtól fogva gondomat viseli. És önök, uraim? Nem parancsolnak belőle? Remek gyógyfűből készült. Az íze undorító, de mivel nincs teljesen kifőzve, nagyon hatékony, s kiválóan stimulálja a bélműködést. Frol, önts nekik is.

Karacsencev és Fandorin határozottan visszautasították a főzetet, Hurtyinszkij azonban megkóstolta, sőt, nem mulasztotta el megjegyezni, hogy az nincs híján egyfajta kellemes aromának.

Frol gyümölcslikört és kis szendvicseket szolgáltat fel a hercegnek a főzet mellé (Hurtyinszkijt nem kínálta), majd batisztszalvétával megtörölte a méltóságos úr száját.

– Nos hát, Eraszt Petrovics, milyen különleges megbízatást is osszak önre? El sem tudom képzelni – tárta szét karját a likórtól maszatos Dolgorukoj. – Titkos ügyekben járatos tanácsadókból, ahogy ön is láthatja, van elég. No de se baj, ne csüggedjen. Rendezkedjen be, nézelődjön...

Bizonytalanul legyintett, miközben magában hozzáfűzte: „Mi pedig közben kiderítjük, miféle szerzet is vagy.”

Ebben a pillanatban az özönvíz előtti, izmaili mélyrelieffel díszített óra tizenegyet kongatott, amikor is a harmadik láncszem végleg összekapcsolta a fatális véletlenek egybeesésének füzérét.

A fogadószobába vezető ajtó hirtelen kopogtatás nélkül kinyílt, s a részben a titkár eltorzult arca jelent meg. A dolgozószobán végigsüvített a Rendkívüli Esemény láthatatlan, ám teljesen egyértelmű légárama.

– Nagy baj történt, méltóságos uram! – jelentette remegő hangon a hivatalnok. – Meghalt Szoboljev tábornok! Személyes futár-tisztje, Gukmaszov kozákkapitány hozta a hírt.

A közlés különféleképpen hatott a jelenlevőkre – alkatuknak megfelelően. A főkormányzó a szomorú hírt hozó felé hessentett, mondván, eriggy, nem akarom elhinni – majd ugyanazzal a kezével keresztet vetett. A titkos ügyosztály vezetője egy pillanatra kimeresztette a szemét, majd gyorsan ismét lehunyta. A vörös hajú rendőrfőnök felpattant, a törvényszéki ülnök arcán pedig két érzés tükröződött: először mély felindulás, majd rögtön utána az a töprengő kifejezés, amely a következő jelenet egész ideje alatt kiült az arcára.

– Akkor hívd be a kapitányt, Innokentyij – utasította szelíden a titkárt Dolgorukoj. – Milyen szomorú dolog is ez.

Határozott léptekkel, sarkantyúját pengetve az a bizonyos hetyke tiszt lépett a szobába, aki a szállodában nem akart Eraszt Petrovics ölelésre tárt karjaiba futni. Most már frissen borotvált volt, díszes kozáktestőr mundérban feszített, mellén kereszttek és érdemrendek egész ikonosztáza.

– Excellenciás uram, Mihail Dmitrics Szoboljev főhadsegéd első futártisztje, Gukmaszov kapitány jelentkezik! – mutatkozott be a tiszt. – Fájdalmas hír... – Erőt vett magán, kackiás fekete bajsza megremegett, majd folytatta. – A 4. hadtest parancsnoka átutazóban rjazanyi birtokára, tegnap érkezett Minszkből, s a Dussault hotelben szállt meg. Ma reggel Mihail Dmitrics sokáig nem jött ki szállodai szobájából. Nyugtalankodni kezdtünk, bekopogtunk – semmi válasz. Akkor bátorkodtunk bemenni, ő pedig... A kapitány újabb titáni erőfeszítést tett, hogy végigmondja a magáét, anélkül, hogy közben meg ne remegjen a hangja. – A tábornok úr a karosszékekben ült. Halott volt... Orvost hívtunk. Azt mondta, nincs mit tenni. Már a teste is kihűlt.

– Ajjaj-jaj – fogta a fejét a kormányzó. – Hogyan történhetett? Hiszen Mihail Dmitrics fiatal volt. Talán ha negyvenéves lehetett?

– Betöltötte a harmincnyolcat, a harminckilencedikben volt – jelentette ugyanazon a feszült, hajszál híján elcsukló hangon Gukmaszov, és sebesen pislogni kezdett.

– S mi volt a halál oka? – kérdezte Karacsencev gondterhelten. – Talán betegeskedett a tábornok?

– Egyáltalán nem. Egészséges volt, friss és vidám. Az orvos azt feltételezi, hogy agyvérzés vagy szívroham végzett vele.

– Jól van, menj csak, menj – bocsátotta el a kapitányt a szomorú hírtől megrendült herceg. – Mindent megteszek, amit kell, s jelentem a cárnak. Menj. – Amikor pedig a kapitány mögött bezárult az ajtó, keserűen felsóhajtott. – Ó, uraim, mi lesz még itt... Ez nem tréfadolog – egy ilyen ember, egész Oroszország kedvence. De mit Oroszország – egész Európa ismeri a Fehér Generálist... Éppen ma akartam meglátogatni... Petrusa, küldj egy táviratot őfelségének, rád bízom, fogalmazd meg! Nem, mégis mutasd meg előtte. Utána pedig gondoskodj a temetésről, gyászszertartásról és... De hát

magad is tudod. Ön pedig, Jevgenyij Oszipovics, biztosítsa, hogy rendben menjenek a dolgok. Ha híre megy, mi történt, egész Moszkva a Dussault-hoz tódul. Legyen gondja rá, hogy ne tapossák agyon egymást, nagy érzékenyülésükben. Hiszen ismerem a moszkvaiakat. Azt akarom, hogy akkurátusan, pontosan rendezzen el mindent.

A rendőrfőnök bólintott, és felvette a székéről a jelentéseket tartalmazó dossziét.

– Távozzatok, méltóságos uram?

– Elmehet. Hajaj, lesz itt még zűrzavar, nem is akármilyen. – A herceg hirtelen izgalomba jött. – S mi lesz akkor uraim, ha ne adj isten, őfelsége is ideutazik? Biztosan el fog jönni! Hiszen nem más, mint Plevna és Turkesztán hőse adta vissza lelkét a Teremtőnek. A félelem- és gáncsnélküli lovag, nem véletlenül nevezték Akhilleusznek. Fel kell készíteni a Kreml palotáját. Erről jobb, ha én intézkedem...

Hurtyinszkij és Karacsencev az ajtó felé indultak, készen arra, hogy teljesítsék a rájuk bízott feladatot, a törvényszéki ülnök azonban, mintha mi sem történt volna, ülve maradt, s kissé értetlenül nézett a hercegre.

– Ó, igen, Eraszt Petrovics, galambocskám – kapott észbe Dolgorukoj. – Nincs most lehetőségem önnel foglalkozni, beláthatja. Egyelőre szokja az itteni környezetet. No és legyen elérhető. Talán tudok magára bízni valamit. Mindenkinek jut elég munka. Ó, micsoda szerencsétlenség...

– Hogyan, kegyelmes uram? Nem rendel el nyomozást? – kérdezte váratlanul Fandorin. – Hiszen jelentős személyiségről van szó. S a halála körülményei is különösek. Tisztázni kellene néhány dolgot.

– Ugyan miféle nyomozás – ráncolta szemrehányóan a homlokát a herceg. – Hiszen mondom, az uralkodó is itt lesz.

– Nekem azonban van okom feltételezni, hogy itt valami nem tiszta – jelentette ki végtelen nyugalommal a törvényszéki ülnök.

Szavai bombaként robbantak.

– Micsoda ostoba fantáziálás! – kiabálta Karacsencev, s egyszerre elvesztette a fiatalemberrel szemben táplált minden szimpátiáját.

– Mégis, milyen alapon? – vetette oda lekezelően Hurtyinszkij. – Miféle feltételezései lehetnek önnek? És egyáltalán, honnan is tudhatna bármit?

Eraszt Petrovics pillantásra sem méltatta az udvari tanácsost, egyenesen a kormányzóhoz intézte szavait:

– Amint ön is tudni méltóztatik, nagyságos uram, véletlenül én is a Dussault-ban szálltam meg. Ez egy. Mihail Dmitrijevics r-r-régóta ismerem. Mindig kora hajnalban kel, s teljességgel elképzelhetetlen, hogy a tábornok ilyen sokáig aludna. A kísérete már reggel hatkor nyugtalanzkodni kezdett volna. Ez kettő. Én pedig fél kilenckor láttam Gukmaszov kapitányt, akit szintén nagyon jól ismerek. Még nem borotválkozott. Ez három.

Ekkor Fandorin sokatmondóan elhallgatott, mintha ez az utolsó kijelentése különösen fontos lenne.

– Még nem borotválkozott? És akkor mi van? – kérdezte értetlenül a rendőrfőnök.

– Hát az, nagyságos uram, hogy Gukmaszov soha, semmilyen körülmények között nem lehet borostás reggel fél kilenckor. Én ezzel az emberrel együtt csináltam végig a b-b-balkáni hadműveletet. A pedantériáig akkurátus ember, és soha nem lépett ki a sátrából, amíg meg nem borotválkozott, még ha nem is volt víz, és havat kellett olvasztani hozzá. Feltételezem, hogy Gukmaszov kora reggeltől kezdve tisztában volt vele, hogy a parancsnoka meghalt. Ha pedig tudta, miért hallgatott ilyen sokáig? Ez négy. Feltétlenül ki kell vizsgálni a dolgot. Annál is inkább, m-m-mivel itt lesz az uralkodó is.

Ez utóbbi megjegyzés, úgy látszik, mindennél sokkalóbban hatott a kormányzóra.

– Igazat kell adnom Eraszt Petrovicsnak – mondta a herceg, székéből felemelkedve. – Ez államügy. Titkos nyomozást rendelék el Szoboljev főhadsegéd halálának körülményeivel kapcsolatban. S ezek szerint a boncolást sem kerülhetjük el. De legyen óvatos, Jevgenyij Oszipovics, körültekintően dolgozzon, ne verje dobra az ügyet. Különben mindenféle szóbeszéd kel szárnyra... Petrusa, gyűjtsd össze a pletykákat, s nekem jelentsd személyesen. A nyomozást, természetesen, Jevgenyij Oszipovics irányítja. Ja, és ne feledkezzen meg a bebalzsamozásról. Sokan akarnak majd búcsút venni a hőstől, most pedig rekkenő nyár van. Rövid időn belül oszlani kezd. Ami pedig önt illeti, Eraszt Petrovics, akár a sors rendelte a Dussault-ba, akár mert olyan jól ismerte a megboldogultat, igyekezzék a maga módján tájékozódni ebben az ügyben, cselekedjék, úgymond, civil alapon. Szerencsére önt még nem ismerik Moszkvában. Hiszen ön úgymond a különleges megbízatások embere – hát tessék, itt egy különleges megbízatás, ennél különlegesebb nem is lehet.

Harmadik fejezet, melyben Fandorin „fej vagy írás”-t játszik

Eraszt Petrovicsnak azonban nem sikerült öt perc alatt az Angliába érnie. A folyosón, a végzetes 47-es szoba előtt a komor tekintetű Gukmaszov várt rá.

– Fáradjon be hozzám pár szó erejéig – szólította meg Fandorint, miközben erősen megszorította a fiatalember könyökét, s a szobájába vezette, amely az ezredes apartmanjának közvetlen szomszédságában volt.

A szoba kiköpött mása volt Fandorin lakosztályának. Egy egész társaság gyűlt itt össze, a díványon és a székeken üldögélve. Eraszt Petrovics körbehordozta tekintetét a jelenlévőkön, s felismerte bennük az elhunyt kíséretének tisztjeit, akiket az imént a fogadószobában látott. A törvényszéki ülnök

finom meghajlással üdvözölte a gyülekezetet, amelyre azonban semmilyen válasz nem érkezett, ellenkezőleg, kimondottan ellenséges pillantások szegeződtek rá. Ekkor Fandorin összefonta karját, az ajtófélfának támaszkodott, az arckifejezése pedig láthatóan megváltozott – a tiszteletteljes üdvözlést azon nyomban hideg, ellenséges tekintet váltotta fel.

– Uraim – szólalt meg szigorú, sőt ünnepestes hangon a kapitány. – Engedjék meg, hogy bemutassam önöknek Eraszt Petrovics Fandorint, akit van szerencsém még a török háború idejéből ismerni. Jelenleg a moszkvai fő kormányzó mellett teljesít szolgálatot.

De ahogy az ímént, a tisztetek most sem üdvözölték, még egy fejbólintással sem Eraszt Petrovicsot, aki ez esetben szintén mellőzte az újbóli meghajlást. Várta, mi következik. Gukmaszov a következőket mondta neki:

– Akiket most itt lát, Fandorin úr, a bajtársaim. Baranov alezredes, főhadsegéd, Erdeli herceg, hadsegéd főhadnagy, Abadziev herceg, hadsegéd, törzskapitány, Usakov lovaskapitány, futártiszt, Eichholz báró, lovaszászlós futártiszt, Gall lovaszászlós futártiszt, Markov százados, futártiszt.

– Nem fogom megjegyezni – mondta erre Eraszt Petrovics.

– Nincs is rá szükség – vágott vissza Gukmaszov. – Ezeket az urakat pedig azért mutattam be önnek, mert kötelessége magyarázatot adni nekünk.

– Kötelességem? – kérdezte gúnyosan Fandorin. – Ez mégiscsak sok!

– Igen, uram. Méltóztassék most itt, mindenki előtt megmagyarázni, mi indokolja azt a sértő kérdezősködést, melynek kitett engem a fő kormányzó jelenlétében.

A kapitány zord hangja ellenére a törvényszéki ülnök továbbra sem vesztette el higgadtságát, sőt, rendszeresen visszatérő enyhe dadogása is egyszerűen elmúlt.

– A kérdéseim, kapitány, azzal magyarázhatók, hogy Mihail Dmitrijevics Szoboljev halála fontos államügy, sőt mi több, történelmi jelentőségű. Ez egy. – Fandorin szemrehányóan elmosolyodott. – Ön pedig, Prohor Ahramejevics, a bolondját akarta járatni velünk, ráadásul nagyon ügyetlenül. Ez kettő. Dolgorukoj herceg megbízott velem, hogy tisztázzam ezt az ügyet. Ez három. S biztos lehet benne, hogy tisztázni is fogom, hiszen ismer. Ez négy. Vagy mégis inkább elmondja az igazságot?

Az egyik ezüst tölténysebes, cserkesz kaftános kaukázusi herceg – most kellene, hogy eszébe jusson, melyik a kettő közül – felpattant a díványról.

– Egy-kettő-három-négy! Uraim! Ez a spicli, ez a nyálás civil gúnyolódik rajtunk! Prosa, esküszöm az anyámra, hogy most azonnal...

– Ül le, Erdeli! – mordult rá Gukmaszov, s a kaukázusi azonnal le is ült, miközben idegesen rángatózott az arca.

– Valóban ismerem önt, Eraszt Petrovics. Ismerem és tisztetem. – A kapitány súlyos, komor tekintettel nézett Fandorinra. – Mihail Dmitrics is tiszt-

telte önt. Ha kedves önnek az emléke, nem avatkozik ebbe az ügybe. Csak rosszat tesz vele.

Fandorin ugyanilyen őszintén és komolyan válaszolt:

– Amennyiben ez csak személy szerint engem foglalkoztatna, s pusztán a kíváncsiságom akarnám kielégíteni, akkor feltétlenül eleget tennék kérésének, de ebben az esetben, bocsásson meg, nem tehetem – szolgálati kötelességem teljesítem.

Gukmaszov hátrakulcsolt keze roppant egyet, hallani lehetett sarkantyúja pengését, ahogy le s föl járkált a szobában. Majd ismét megállt a törvényszéki ülnök előtt.

– Nos, akkor én sem tehetek egyebet. Nem engedhetem meg, hogy folytassa a nyomozást. A rendőrség még hagyján – csak ne ön. Az ön tehetségére, Fandorin úr, ez esetben egyáltalán nincs szükség. Vegye tudomásul, ha bármi áron is, de megállítom, a múltra való tekintet nélkül.

– És mégis milyen áron, Prohor Ahramejevics? – érdeklődött ridegen Fandorin.

– Tudok egy kiváló módszert! – heveskedett ismét Erdeli főhadnagy, székeről felpattanva. – Ön, méltóságos uram, a 4. hadtest tisztjeinek büszkeségébe gázolt, ezért párbajra hívom! Itt és most! Pisztollyal, életre-halálra, kendőn keresztül.

– Amennyiben jól emlékszem a párbajkódexre – felelte szárazon Fandorin –, a feltételeket a kihívott fél szabja meg. Én pedig, ám legyen, eljászom önnel ezt az ostoba játékot, de később, majd ha befejeztem a nyomozást. Elküldheti a segédeit, a 20-as számú szobában lakom. Vizontlátásra, uraim.

Még mielőtt Fandorin sarkon fordult volna, Erdeli odaugrott hozzá, hogy lekeverjen neki egy pofont, miközben a következőket kiabálta: „Akkor is kényszeríteni foglak, hogy párbajozz!” Eraszt Petrovics hihetetlen ügyességgel elkapta a herceg ütésre emelt kezét, s két ujjával megszorította a csuklóját – látszólag nem túl erősen, de a főhadnagy arca eltorzult a fájdalomtól.

– Gazember! – üvöltött fel fejhangon a kaukázusi, s most a bal kezével akart ütni. Fandorin félrelökte az izgága herceget, és némi utálattal a hangjában ezt mondta:

– Ne fáradjon. Tekintsük úgy, hogy a pofon elcsattant. Én hívom ki önt, és vérrel fog fizetni a sértésért.

– Kiváló – nyitotta szóra először a száját a flegmatikus törzstiszt, akit Gukmaszov Baranov alezredesként mutatott be. – Nevezd meg a segédeid, Erdeli.

Csuklóját dörzsölgetve a főhadnagy gyűlölködve mormogta:

– Most azonnal párbajozunk. Pisztollyal. Kendővégről.

– Mi az, hogy kendővégről? – kérdezte érdeklődve Fandorin. – Hallottam már erről a szokásról, de őszintén szólva, nem ismerem a részleteit.

– Nagyon is egyszerű – mondta szívélyesen az alezredes. – Az ellenfelek szabad kezükkel megfogják egy közönséges zsebkendő két ellentétes sarkát. Mondjuk, akár az enyémet is, tiszta. – Ezzel Baranov kihúzott a zsebéből egy nagy, piros-fehér kockás zsebkendőt. – Magukhoz veszik a pisztolyokat. Gukmaszov, hol vannak a fegyvereid?

A kapitány felemelt az asztalról egy hosszúkás tokot, ami már nyilvánvalóan előre oda volt készítve, s kinyitotta. Intarziával díszített, hosszú pisztolycsövek villantak elő.

– Az ellenfelek sorshúzás alapján kapnak pisztolyt – folytatta kedélyesen mosolyogva Baranov. – Céloznak – bár ilyen távolságból van-e értelme célozni? A parancsszó elhangzása után lőnek. Tulajdonképpen ez minden.

– Sorshúzás alapján? – kérdezett vissza Fandorin. – Tehát az egyik pisztoly töltve van, a másik meg nem?

– Magától értetődik – bólintott az alezredes. – Ez benne a lényeg. Amúgy ez nem párbaj lenne, hanem kettős öngyilkosság.

– Ám legyen – vonta meg a vállát a törvényszéki ülnök. – Ez esetben sajnálom a főhadnagyot. Nem volt még rá példa, hogy sorshúzásnál vesztettem volna.

– Minden Isten akarata szerint történik, az ilyen beszéd pedig rossz előjel, elkiabálja a szerencséjét – jegyezte meg kioktatóan Baranov.

Úgy látszik, mégiscsak ő itt a főnök, nem pedig Gukmaszov, gondolta Eraszt Petrovics.

– Szüksége lesz párbajsegédre – mondta komor arccal a kapitány. – Amennyiben megfelel önnek, mint régi ismerőse, állok rendelkezésére. S legyen nyugodt, a sorshúzás tisztességes lesz.

– Egy percig sem kételkedem, Prohor Ahramejevics. Ami pedig a segédet illeti, ön nem alkalmas erre. Ha nem lesz szerencsém, nagyon is gyilkosságra hasonlítana a történet.

Baranov bólintott:

– Igaza van. Jó, ha okos emberrel van dolgunk. Neked is igazad van, Prohor, tényleg veszélyes fickó. Mit javasol, Fandorin úr?

– Megfelel önöknek párbajsegédi minőségben egy japán állampolgár? Tudják, a napokban érkeztem meg Moszkvába, s még nem sikerült ismeretéseket kötnöm...

A törvényszéki ülnök bocsánatkérő mozdulattal tárta szét karját.

– Felőlem akár pápua is lehet – rikkantotta Erdeli. – Csak gyerünk már, kezdjük mihamarabb!

– Orvos lesz? – kérdezte Eraszt Petrovics.

– Nincs szükség orvosra – sóhajtott fel az alezredes. – Ilyen távolságból halálos a lövés.

– Jó-jó. Én azonban nem magam, hanem a herceg miatt nyugtalankodom...

Erdeli felháborodva kiabált valamit grúzul, s elhúzódott a szoba legtávolabbi sarkába.

Eraszt Petrovics egy rövid, fölülről lefelé és jobbról balra írt furcsa jelekkel teli levélkében kifejtette a dolog lényegét, s kérte, vigyék át a 20-as szobába.

Masza hamarosan, úgy tizenöt perc múlva be is állított. A tiszték már idegeskedni kezdtek, s úgy tűnt, tisztességtelen játékkal gyanúsítják a törvénytörő ülnököket.

A sértett fél párbajsegédjének megjelenése igencsak hatásos volt. A párbaj kedvéért, amelynek Masza nagy kedvelője volt, keményített magas vállú díszes kimonóba öltözött, fehér zoknit húzott, s a legszebb, bambuszrügy mintás övét kötötte a derekára.

– Hát ez meg miféle majomparádé? – jegyezte meg udvariatlanul Erdeli. – Egyébként köpök rá. Fogjunk neki!

Masza szertartásosan meghajolt a jelenlévők előtt, s kinyújtott kezén gazdájához vitte azt az átkozott kis hivatalnoki kardot.

– Itt a kardja, uram.

– Az agyamba mész ezzel a karddal – sóhajtott fel Eraszt Petrovics. – Pisztollyal fogok párbajozni. Ezzel az úrral.

– Már megint pisztollyal? – kérdezte csalódottan Masza. – Micsoda egy barbár szokás. És kit fog megölni? Azt a szőrös embert? Tisztára olyan, mint egy majom.

A párbaj szemtanúi a fal mellé álltak, Gukmaszov pedig félrefordult, büvészkedett egyet a pisztolyokkal, majd megkérte az ellenfeleket, hogy válaszszanak. Eraszt Petrovics megvárta, amíg Erdeli, miután keresztet vetett, elveszi az egyik fegyvert, majd hanyagul, két ujjal felemelte a másik pisztolyt.

A kapitány utasításait követve a párbajozók megfogták a zsebkendő két sarkát, és a lehetséges legnagyobb távolságra mentek egymástól, ami még kinyújtott kezük ellenére sem volt több mint három lépés. A herceg vállmagasságig emelte a pisztolyt, és egyenesen ellenfele homlokára célzott. Fandorin ugyanakkor a csípője mellett tartotta a fegyvert, s egyáltalán nem célzott, ami ilyen távolságnál teljesen felesleges volt.

– Egy, kettő, három! – számolt sebtében a kapitány, s hátralépett.

A herceg pisztolyának ravasza tompán csattant egyet, Fandorin fegyvere azonban gonosz lángnyelvet lövellt ki magából, a főhadnagy pedig üvöltve elzuhant, meglőtt jobb kezével a szőnyegbe kapaszkodva, elkeseredett káromkodások közepette.

Amikor az üvöltést tompa nyögés váltotta fel, Eraszt Petrovics kioktató hangnemben közölte:

– Ezzel a kezével soha többé nem tud pofozkodni.

A folyosón zaj támadt, kiabálás hallatszott. Gukmaszov résnyire nyitotta az ajtót, és valakinek odaszólt, hogy szerencsétlen véletlen történt – Erdeli

főhadnagy felhúzta a fegyverét, és megsérült a keze. A sebesültet Welling professzorhoz küldték, hogy kösse be a kezét, aki szerencsére még nem indult el a balzsamozáshoz szükséges eszközökért, majd mindannyian visszatértek Gukmaszov szobájába.

– Hogyan tovább? – kérdezte Fandorin. – Meg vannak elégedve?

Gukmaszov csak ingatta a fejét.

– A továbbiakban velem fog párbajozni. Ugyanazokkal a feltételekkel.

– És azután?

– Azután – amennyiben ismét szerencséje lesz – mindenkivel közülünk, sorjában. Amíg valaki meg nem öli. Eraszt Petrovics, kíméljen meg engem és társaimat ettől a megpróbáltatástól. – A kapitány csaknem könyörögve nézett a fiatalember szemébe. – Adja becsületszavát, hogy nem vesz részt a nyomozásban, s barátokként válunk el.

– Megtiszteltetés lenne számomra, ha barátjának tekintene, de lehetetlent kíván tőlem – mondta szomorúan Fandorin.

Masza a fülébe súgta:

– Uram, nem értem, mit mond önnek ez a szép bajszos ember, de veszélyt érzek. Nem lenne-e okosabb elsőként rontani nekik, és kinyírni ezeket a szamurájokat, amíg nem készültek fel eléggé? A ruhám ujjában itt van a kis pisztolya s az a kis boxer, amelyet Párizsban vettem magamnak. Nagyon szeretném már kipróbálni.

– Masza, hagyd már ezt a bandita tempót – felelte szolgájának Eraszt Petrovics. – Tisztelesen fogok megküzdeni ezekkel az urakkal, szép sorjában.

– Ó-ó, akkor ez sokáig fog tartani – mondta vontatottan a japán, majd odament a fal mellé, és leült a padlóra.

– Uraim – próbált Fandorin a tisztek józan eszére hatni –, higgyenek nekem, ezzel semmire se mennek. Csak fecsérelik vele az időt...

– Fölösleges bármit is mondania – szakította félbe Gukmaszov. Ez a maga japánja meg tudja tölteni a pisztolyokat? Nem? Akkor töltsd meg te, Eichholz.

Az ellenfelek ismét magukhoz vették a pisztolyokat, és kihúzták a kendőt. A kapitány komor volt és elszánt, Fandorin azonban inkább zavartnak látszott. A parancsszó után (most Baranov számolt) Gukmaszov fegyverén üresen csattant a ravasz, Eraszt Petrovics pedig egyáltalán nem lőtt. A kapitány holsápadtan sziszegte:

– Lőjön, Fandorin, és legyen átkozott. Önök pedig, uraim, döntsék el, ki lesz a következő. És barikádozzák el az ajtót, nehogy bejöjjenek! Ne engedjék ki innen élve!

– Nem akarnak engem végighallgatni, pedig nagy kár – mondta a törvényszéki ülnök, miközben meglóbálta a kibiztosított pisztolyt. – Megmond-

tam önöknek, hogy hiába próbálkoznak a sorshúzással. Különleges tehetséggel rendelkezem, uraim – rendkívüli szerencsém van a hazardjátékokban. Megmagyarázhatatlan jelenség. Már régóta hozzászóltam. A dolog nyitja minden valószínűség szerint az, hogy megboldogult bácsikámnak viszont soha semmi nem sikerült. Mindig nyerek, legyen az bármilyen játék, ezért is utálok annyira őket. Tiszta tekintetét végighordozta a tisztek komor arcán. – Nem hiszik? Látják ezt az imperiált? – Eraszt Petrovics kivette a zsebéből az aranypénzt, és Eichholz kezébe nyomta. – Dobja fel, báró, s megmondom, fej vagy írás.

Gukmaszovra és Baranovra pillantva a báró, ez a fiatal tiszt, akinek még alig serkent a szakálla, vállat vont, majd feldobta az érmét.

A pénz még forgott a levegőben, amikor Fandorin megszólal:

– Nem tudom... Mondjuk, hogy fej.

– Fej – erősítette meg Eichholz, és még egyszer feldobta a pénzt.

– Megint csak fej – szólalt meg unott hangon a törvényszéki ülnök.

– Fej! – kiáltott fel a báró. – Bizony isten, uraim, nézzék!

– No, gyerünk Mitya, még egyszer – mondta neki Gukmaszov.

– Írás – szólalt meg Eraszt Petrovics, oda sem pillantva.

Síri csönd lett a szobában. Fandorin oda sem pillantott a báró nyitott tenyerére.

– De hiszen megmondtam önöknek. Masza, ikoo. Ovari da. Ég önökkel, uraim.

A tisztek babonás félelemmel nézték, amint a hivatalnok és japán szolgálója az ajtó felé indul.

A sápadt Gukmaszov utánuk szólt:

– Fandorin, ígérje meg, hogy nem használja nyomozói tehetségét a haza kárára. Itt Oroszország becsülete a tét.

Eraszt Petrovics rövid hallgatás után így szólt:

– Megígérem, Gukmaszov, hogy mindenben úgy járok el, ahogy a becsületek diktálja, s azt gondolom, ez elég.

A törvényszéki ülnök eltűnt az ajtó mögött, Masza pedig a küszöbön megfordult, szertartásosan derékig hajolt a tisztek felé, majd szintén elpárolgott.

A haza megmentője

– [...] A dolgozó polgárság és a kolhozparasztság millióinak acélos karja meglendül, s a rothadt rendszert a történelem szemétdombjára küldi!

Zinovij Andrejevics tudatosan építette be szövegébe „milliók acélos karját”, ugyanis kiválóan felmérte, hogy a kongresszusi küldöttek szívének kedves ez a förtelmes kifejezés, a gimnazista programmal sokkolt tévénezők tudatalattijában pedig valami régen elfeledett, de kellemetlen, zavaros emlékkép idéződik fel.

Dörgő tapsvihár kíséretében a helyére ült, miközben a tömeg skandálta: „Lenin – a párt – Andreics!” Elnökségi szomszédja, a külső és belső ellenséggel folytatandó harc parlamenti bizottságának vezetője megszorította a szónok kezét, majd nem tudván gátat szabni feltörő érzéseinek, még egyszer átölelte és megcsókolta. „Derék legény vagy, Andreics, jól megadtad a demokratáknak” – suttogta, miközben nyálát fröcskölve meregette düllelt szeméit.

Zinovij Andrejevics titokban a zakója szélébe törölte a kezét. Az elvtársak izzadt kézfogásától a jobb kezét ekcémás folt borította, a bolsevik csókok miatt pedig hetekig nem múlt el szájáról a herpesz. Az az átkozott értelmiségi finnyáság még ennyi év alatt sem kopott ki belőle.

Az örökös főtitkár leplezetlen megvetéssel hordozta körbe tekintetét a termen – tudván, hogy elvtársai úgy tekintik ezt az állandó lekezelő arc-kifejezést, mint a szigorú elvhűség megnyilvánulását. Ezek aztán a pofák, gondolta, miközben tekintete végigsiklott a küldöttek izzadt arcán. Vérszopó népség. Ezerszer is igaza van Ortega-y-Gasset-nak, amikor azt állítja: a személyiség elfojtása a hamisan értelmezett kollektív értékek nevében a nemzet elkorcsosulásához vezet. Ó, átkozott bolsevizmus, a 20. század leprája, meddig fogod még szívni sokat szenvedett népem vérért?

Amikor húsz évvel ezelőtt a nyolcadik generációs értelmiségi Zinovij Andrejevics otthon bejelentette, hogy be akar lépni a kommunista pártba,

elhagyta a felesége, aki Lotreamont-szakértő, professzor apja megátkozta, az anyja pedig templomjáróvá vált, és egyre csak a tévelygők megvilágosodásáért és az esztelenek észre téréséért imádkozott. És bármennyire is bizonygatta Zinovij Andrejevics szeretteinek, hogy a kommunista szörnyeteget csak belülről lehet legyőzni, azzal, hogy magad is egyik tűzokádó fejévé válsz, nem akarták meghallgatni. Fájdalmas, keserű, sértő érzés volt. Ám a nagy cél nagy áldozatokat követel.

De ki is tudhatná, mennyi energiát fordított Zinovij Andrejevics és a vele együtt gondolkodók, patrióták és az eszme vértanúi – párttagkönyvvel és a kerületi (később területi, majd központi bizottsági) speciális üzletbe szóló, gyűlölt kártyával a zsebében, hogy végrehajtsa a legnagyobb csodát: megingatni és megdönteni a totalitárius kolosszust.

Zinovij Andrejevics kedvenc sorozatának hőse, Stirlitz Standantenföhrer február 23-án a Birodalmi Biztonságvédelmi Hivatal alkalmazottai elől elrejtözve megünnepelte kedvenc ünnepét – a Vörös Hadsereg Napját, az Oroszországi Bolsevik Párt örökös elnöke pedig minden év augusztus 19-én a nagy Armageddon dicsőséges évfordulójának tiszteletére elszopogatott egy üveg Veuve Clicquot-t.

Akkor, 91-ben, eszmetársai elhagyták a kommunista pártot abból a meggyőződésből, hogy elegendő tettek szent kötelességüknek. Zinovij Andrejevics bánatosan és irigykedve vett tőlük búcsút. Ők, a szerencse gyermekei, most a társadalom tiszteletre méltó polgárai, előadásokat tartottak a Harvardon, szabadon idézték Mandelstamot, és Galicsot énekeltek. Mit tehetünk, mindenkinek megvan a maga útja. Zinovij Andrejevicsnek a leggöröngyösebb, de a legfontosabb út jutott osztályrészül. Saját missziót teljesített, saját keresztjét hordozta – a megdöntött, de még mindig hatalmas és halálosan veszedelmes szörny fejének kellett lennie.

Ha 93-ban a törékeny orosz néphatalom a felszínen tudott is maradni, ezt csak az ellenzék vezetőjének köszönheti. Titanikus erőfeszítések árán, rettenetes kockázatot vállalva Zinovij Andrejevics kijátszotta, félrevezette, ékesszólásával megtévesztette a Központi Bizottságot, s megakadályozta, hogy harcra éhes bajtársai csatlakozzanak a vörös ezredek lázadásához.

Ám még nagyobb veszély fenyegette Oroszországot a legutóbbi birodalmi választásokon, amikor három hónappal a szavazás előtt a választók 92%-a támogatta a bolsevikokat. A sors keserű iróniája, hogy a Zinovij Andrejevics szívének oly kedves demokrácia saját vívmányainak áldozatává vált – szerencsétlen, sötét honfitársai, jobbágyok gyermekei és unokái eltökélték magukat, hogy tegnapi sanyargatóikra voksolnak. A helyzet teljesen reménytelennek látszott.

És ekkor Zinovij Andrejevics végre kibontakozhatott! Olyan tüneményes tettet hajtott végre, amely felülmúlta Héraklész tizenkét hőstettét is.

Első dolga volt, hogy Zürichbe utazzon, mintegy végigjárni a lenini helyeket. Valójában befeküdt egy klinikára, s komoly plasztikai műtétet végeztetett magán, minek eredményeként undorító szőrszálak nőttek az orrán. Ezzel, a gyengébbik nemhez tartozó választókat megrendítő ékességgel utazta be az egész birodalmat. Idióta beszédeket mondott, ormótlanul járta a guggolós táncot, s a csehovi hőshöz hasonlatosan erőteljes, de kimondhatatlanul visszataszító hangon gajdolt. A Menyasszonyok Városának egyik nőaktivistáját egy rituális pártcsókolózás alkalmával úgy szájon harapta, hogy kiserkent a vére, amikor pedig a pionírokkal fényképezkedett, titokban belecspített szegénykéék húsos popsijába, minek következtében a kicsik elsírták magukat, s menekültek a gonosz, kopasz bácsi elől. A választási kampányt hatalmas siker koronázta – Zinovij Andrejevicsnek sikerült elrettentenie a bolsevik választótábor, s a sokat szenvedett, hön szeretett Oroszország négy évig lélegzetvételhez jutott.

Hiszen most minden év, minden hónap aranyat ért. Minden az időn múlt. Csak nőjön föl végre az új nemzedék, akit nem gyötör a félelem, a kettős gondolkodás és Pavlik Morozov kultusza. Néha az örökös főtitkár úgy érezte magát, mint az a hőstettet végrehajtó holland kisleány, aki törekeny testével, utolsó erejével torlaszolja el a gáton keletkezett repedést. A kivételesen nehéz pillanatokban pedig (mert hiszen az emberi erő is véges!) – a hős spártai kisleányával azonosította magát, akinek testét a kegyetlen róka marcangolja.

Lényegesen könnyebb lett volna elérnie célját, ha a demokratikus hatalom nem ilyen értelmetlenül, őrült módon működik. A hatalom mindent megtett, hogy Zinovij Andrejevics erőfeszítései kudarcot valljanak. Eleinte méltatlankodott és zúgolódott, majd egyszeriben lehullott szeméről a hályog. Hirtelen minden világossá és egyértelművé vált.

A legtekintélyesebb személy nevével álcázott ostobaságok és bűnök szemmel láthatólag arról tanúskodtak, hogy a demokratikus pártot szintén egy kiválóan konspiráló Standantenfűhrer vezeti, aki titokban a bolsevizmus ügyét képviseli. S most Oroszország sorsa attól függött, hogy a két Stirlitz közül melyik bizonyul találékonyabbnak és ravaszabbnak – a kívülről vörös, de belülről fehér Zinovij Andrejevics, vagy a kívülről fehér, de belülről vörös párja.

Időközben véget ért a jótékony pihenő, új megpróbáltatás közeledett, s a haza égboltján fenyegető villámlások kíséretében ismét gyülekezni kezdtek a választás előtti viharfelhők.

Az a *másik* Stirlitz egy sor váratlan és súlyos cselekedettel rukkolt elő.

Aláásta a kormány tekintélyét, mindenféle nyomás indok nélkül egy év leforgása alatt szétzavarta a négy legkiválóbb minisztériumot.

Megbukatta, majd a sárba taposta az éppen hogy megerősödött nemzeti valutát.

Sikerült elérnie, hogy a parlamenti választások előtt a hatalom saját pártja nélkül maradt.

Végül kigondolta, hogy ismét elfoglalja Csecsenföldet, miközben nagyon jól tudta, hogy ez eleve veszett ügy, hiszen olyan sasok sem boldogultak vele, mint Jermolov és Paszkievics.

Ám Zinovij Andrejevics sem volt tétlen. Kidolgozta saját bolsevik Csuzimája tervét – s nemcsak hogy kidolgozta, neki is fogott megvalósításának.

Kifinomult és sokszálú cselszövés eredményeként elérte, hogy az egységes bolsevik áramlat több ágra szakadt. Fondorlatának lényege magában a választás eszméjében rejtett, mely összeegyeztethetetlen a homogén kommunista gondolkodással. A bolsevizmus lassú észjárású híveinek választaniuk kellett, kikre adják szavazatukat: a Kommunista Hazafiak Szövetségére, a Leninizmus Győzelméért Blokkra, vagy a Bolsevik Leninisták Mozgalmára. Ehhez pedig összevetni, *gondolkodni* kellett. A töprengés meg – a kollektív értékek szempontjából rendkívül veszedelmes folyamat, csak a jóisten a megmondhatója, hová vezet.

A választások kimenetele a fővárosban nem volt kétséges. A moszkvai proletariátus vezetője (szenvedélyes Heidegger-olvasó, s a kommunizmusnak még Zinovij Andrejevicsnél is engesztelhetlenebb ellensége) bejelentette, hogy a sorsdöntő nap előestéjén a városra szabadítja ősz hajú fúriáit, hogy végigvonulva a Tverszkaján, kotlákkal csörömpölve gyalázzák az ifjúságot, a szemüvegeseket, a szakállasokat és a zsidókat. (Megbízható statisztikai adatok szerint ez a négy, részben egymást fedő kategória a moszkvai választók 65,34 %-át alkotja.)

Volt még egy stratégiai aduja is – a legvégső esetre. A múlt hónapban Zinovij Andrejevics inkognitóban Amszterdamba utazott, ahol a „vörös lámpás” negyedben egy undorító estét töltött egy transzvesztita prostituálttal. Ezt a találkozást, melynek már csak az emlékéttől is kiverte a hideg veríték Zinovij Andrejevicsét, kazettára vették. Ha már végképp nem lesz más kiút, a birodalmi választások második fordulója előtt el kell juttatni a felvételt a Moszkvai Hívó szerkesztőségébe, vagy a központi televíziós csatornához. Ez természetesen Zinovij Andrejevics halálát, pártból való kiközösítését jelentené, de Oroszország létfontosságú haladékot kapna még négy évre. Mit számít egy ember élete Oroszország sorsához képest!

A kongresszus a végéhez közeledett. Mindenki felállt, hogy elénekeljék a párt himnuszát. Zinovij Andrejevics a mikrofonhoz lépett, megigazította cvikkerét, s teljes átéléssel bekapcsolódott az éneklésbe, miközben a gyűlölt szavaknak egészen más értelmet tulajdonított:

*„A múltat végképp eltörölni,
Rabszolgahad, indulj velünk!
A föld fog sarkából kidölni...”*